

Pač se ponaša češki narod s prastaro prosveto, in diči ga sijaj vekovite historijske slave; a v književnosti in v umetnosti kaže še mladeniški ogenj in kipečo moč; ni še dospel do one stopnje, s katere ni več dalje koraka k višjemu. Delovanje na celi obširni črti in napredek mu je geslo, o katerem nam svedoči produktivna književnost bratovskega naroda. Vidi se na vsakem njenem pojavu, da se solnči v naklonjenosti širnega naroda, da je ne ožijo tesnoprni predsodki, marveč da se sme razvijati prosto in veselo, da se sme pojavljati pesniško navdušenje, kakor mu veli srce. Posledica tega je oni globoki čut, ki nam veje tako ljubo iz čeških spisov, da se nam pri njih čitanju vtople misli časih v sladke sanje, a brzo se nam zopet ojačijo k žilavosti in odvažnosti.

V nadebujni tej beletristiki slavi letos 25letnico vzorni mesečnik „Osvěta“ (prosveta), sicer ne baš najstariši časopis; kajti ilustrirani tednik „Světlozor“ šteje letos že 29 leto. Več kot 120 čeških pisateljev in pisateljic pozdravlja na pragu 25. letnika imenovani mesečnik pristržno, kakor to zasluži revija, ki je ostala prvotnemu svojemu programu zvesta, da podaje narodu podobo o tem, kar je duševnega delovanja na svetovnem obzorju, in da družijo okolo sebe učenjake in pesnike, kritike, publiciste in potovalce, da pa vabi k sebi tudi nove talente k združenemu in vsestranskemu sodelovanju. Spisi najnovejših zvezkov, kakor slavnega zgodovinarja *Vaclava Vladivoja Tomka* „Izvolitev Ferdinanda I za kralja češkega“, *Jaromira Hrubega* ocena „Carja Mirotvoritelja“ (Aleksandra III.), *Renáta Tyršové* donesek k zgodovini francoske arheologije: „Boj za pravico narodne umetnosti“, ki nam slika posnemanja vrednega junaka v boju za narodno umetnost, zanimivega Francoza *Viollet-le-Duca*, nadalje temeljita in oduševljena razprava *Eliške Krasnohorské* „O češkem pesništvu v zadnjih dveh desetletjih“, *Jos. J. Toužimského* politiška razprava o „Ogrih za vlade Weckerlove“, oziroma o pomenu Weckerlovih cerkveno-politiških preosnov, posebno z ozirom na ogerske Slované — vse to nam podaje verno sliko tega jubilaranta med mesečniki. Zanimiv je za nas v „Osvěti“ I. zvezku objavljeni „essay“ isterskega poslanca *Vekoslava Spindlča* „O bojevanju primorskih Slovanov“ za narodni obstanek in politiške svoje pravice. Tu nam podaje pisatelj jasne nazore o stanju Slovencev in Hrvatov v statističnem, zgodovinskem in duševnem oziru. Razen navedenega gradiva nahajamo v „Osvěti“ obilico drugih beletristiških in pesniških proizvodov, katerih nam ni moči že danes vseh omeniti. Navedimo le še *F. A. Šuberta* „Pregled organizacije narodopisne razstave češkoslovanske“, ki bode letos otvorila v Pragi svoje gostoljubne prostore.

— oer —

Znameniti grobovi. † *Ljubomir P. Nenadović*, sin protopresviterja Matije in Jovanke, se je rodil 14. sept. 1826. l. v Brankovini v Srbiji. Šolal se je v rodnem mestu, v Valjevu, Belem gradu, Pragi, Berlinu, Hajdelbergu, Ženevi in Parizu. Leta 1848. je postal gimnazijski profesor v Belem gradu; 1850 leta je prepotoval Anglesko, Francosko, Italijo in Črnogoro, kamor se je pozneje še večkrat vrnil. L. 1858. je postal tajnik srbskega poslanstva v Carigradu, 1859. leta načelnik ministerstvu prosvete in 1868. je bil umirovljen ter je živel stalno v Valjevu, odkoder je šel samo nekolikokrat v Črno goro. Umrl je 21. jan. (1. febr.) t. l. — Leta 1849. je izdal svoje pesmi, katere so ugledale leta 1860. drugo pomnoženo izdanje. Od leta 1850. do leta 1857. je izdajal „Šumadinko“, list za pouk in književnost. 1850. leta je napisal srbsko zgodovino za osnovne šole. Leta 1846. in 1847. je izdal „Pisma iz Nemačke“, in potem „Pisma iz Švajcarske“, leta 1851. pa „Pisma iz Italije“, v katerih je popisal potovanje črnogorskega kneza in vladike Danila v Italiji. 1852. in 1853. leta je izdal „Šumadinče“, I in II. del. Leta 1858. in 1861. je izdal „Priloge za srpsku istoriju“. V tisek je dal tudi „memoire“ svojega očeta, „Slobodijado“ vladike Danila, „protokol“ pisem o vojevanju pri Drini l. 1811. in prevod *Mignette*ove povesti francoske revolucije.

Izmed njegovih del hvalijo posebno potopise, v katerih se kaže ostroumnega opazovatelja. Izmed pesnij ze odlikujejo ‚Veter s Kosova‘, ‚Gruda zemlje‘ po živem rodoljubju, ‚Popara‘ po etičkih načelih, ‚Prvi korak v svet‘ in ‚Zapisi‘, nekaka vrsta epigramov po satiri in humorju.

V Tušini, majhni vasi v Črni gori, je umrl na Savin dan Vojvoda Novica Cerović v 92. letu svoje dobe. Znano je, da ga je ovekovečil brezsmrtni J. Mažuranič v ‚Smilagi Čengijicu‘. Da je pesnik v tem spevu prikazal Novico kot Turčina, ki se da krstiti in potem zvrši junaški čin, tega mu junak ni zameril, nego je v znak zahvalnosti poslal pesniku krasno uro v dar, katero še sedaj hrani pesnikova rodbina.

R. P.

Dne 26. meseca febr. je umrl v Belem gradu nadarjen pesnik in pisatelj srbski, Milorad Popović Šapčanin. — Pokojnik se je porodil v srbskem mestu Šabcu. Povesti je zajemal iz narodnega življenja. Posebno je vzbujal narod s svojimi dramami ‚Dušan Silni‘, ‚Zadužbina cara Lazara‘ in dr. — v katerih je podal več slavnih momentov iz zgodovine nekdanjega srbskega kraljestva. Pokojnik se je odlikoval kot epski pesnik — ‚Monah‘, ‚Kraljevo Zvono‘ in dr. — pa tudi v liriki — ‚Žubori i vihori‘ — je bil pravi mojster. —

—o.

Leopold v. Sacher Masoch, nemški romanopisec, je umrl 9. marcija v Lindheimu. Rodil se je 27. jan. 1835. leta v Lvovu. Znameniti spisi njegovi so: ‚Das Vermächtniss Kaius‘, ‚Falscher Hermelin‘, ‚Liebesgeschichten aus verschiedenen Jahrhunderten‘ in mnogi drugi. On je bil jako darovit in samonikel pisatelj, ki je umel vrlo risati kulturno stanje; vendar je bil preveč polten in pikanten. Zategadelj ga je tudi kritika naposled popolnoma zavrgla, in ko je pred kratkim časom praznoval še šestdesetletnico svojega rojstva, ni se zmenila za to živa duša. Tudi umrl je ‚ohne Sang und Klang.‘ Mož se je izdajal za Malorusa, dasi mu je zibelka tekla v nemškem Gradcu, in kazal je očitno mržnjo proti Poljakom. Svoj čas so ga povsod strastno čitali, in l. 1879. je prof. Levec očital svojim rojakom, ‚da ima frivojni Sacher-Masoch pri nas več znancev in prijateljev nego modri častiti Nestor.‘ Ko je pisateljska njegova slava že močno obledela, hotel ji je podeliti novega sijaja in počel je izdajati časopis ‚Auf der Höhe‘, katerega se nekateri naši čitatelji gotovo še spominjajo. Tudi Laibacherica je prinesla o svojem času iz Sacher-Masochovega peresa nekaj podlistkov, katerim je vzeta snov iz naših krajev.

Prve dni meseca marcija je umrl v Londonu Sir Henry Rawlinson v dobi 85 let. — Leta 1844. je bil angleški konzul v Bagdadu ter je v tem svojstvu započel arheološka zasledovanja. Široko polje njegovemu delovanju je bila ravuina ninivska in babilonska, pokrita z ruševinami starih mest. Velik del njih je odkril in množico asirskih in babilonskih napisov v klinovem pismu raztolmačil. V poslednji dobi je bil član britskega parlamenta in indijskega državnega sveta. Bil je tudi častni član cesarske akademije na Dunaju. Napisal je veliko število arheoloških spisov.

Popravek. V 2. št. letošnjega ‚Zvona‘ čitaj v ‚Modernem pegazu‘ druge strofe 4. verz tako-le: Kaj mislite starci vi vrli (kakor je stalo v rokopisu) in v romanci ‚Kaznovani paša‘ (v 3. letošnji št.) se glasi 15. verz od zgoraj tako: Od tovaršev že poslavlja (kakor je stalo v rokopisu).

